

Dvylikos brolių byla: gyvūnų teisių pažeidimas?

Tikslas: Įsigilinus į lietuvių liaudies kūrinį nagrinėti žmonių požiūrį į gyvūnus ir jų teises.

Pamokos trukmė: 90 minučių

Vieta: Lauko klasė ar žaidimų aikštelė su laisva erdve veiklai (papildomai užduočiai po veiklos galima skirti laiko klaseje).

Klasė: 5–6 klasės mokiniai

Maksimalus dalyvių skaičius: iki 30 mokinių

Metodai:

1. Diskusija
2. Žaidybinis mokymas
3. Situacijų analizė

Reikalingos priemonės:

- rašymo priemonės ir lapai (pagal poreikį).

Tema / skyrius dalyko programoje:

Svarsto žmogaus skirtingumą nuo gyvūno. Prisiimti atsakomybę už naminius gyvūnus bei, jei yra galimybė, laukinius gyvūnus, ypač paukščius. Svarsto, kodėl svarbu savanoriauti organizacijose, kurios gelbėja gyvūnus. Kuo žmogus skiriasi nuo gyvūno? Kaip žmogus ilgą laiką pateisino savo valdžią gyvūnams? Kodėl svarbios gyvūnus gelbstinčios organizacijos? Ar žinai tokių organizacijų pavyzdžių? Kokios laukinių žvėrių savybės, išskiriamos tautosakoje, galėtų būti žmogaus moralaus ar nemoralaus elgesio pavyzdžiu?

Etika - Santykis su pasauliu. Aš–Tai (D)

D2. Aš ir gyvūnija.

Klasių koncentrai	Slenkstinis lygis	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
5–6 klasių koncentras	Tyrinėja žmogaus ir gyvūno tarpusavio ryšius, skirtumus ir panašumus. Rūpindamasis gyvūnais kelia klausimus apie žmogaus atsakomybę prieš gyvūnus, taip pat ar reikia rūpintis laukiniais gyvūnais, paukščiais (D2.1).	Diskutuoja apie žmogaus ir gyvūno tarpusavio ryšį, skirtumus ir panašumus. Kuria strategijas, padedančias saugoti naminius bei laukinius gyvūnus, jas pristato (D2.2).	Argumentuoja, kodėl verta saugoti gyvūnus, jais rūpintis. Nurodo, kada žmogus turi prisiimti atsakomybę už gyvūnus bei kokie bus padariniai, jei žmogus atsakomybės neprisims (D2.3).	Paaiškina, kada ir už kokius gyvūnus (naminius ir laukinius) žmogus gali prisiimti atsakomybę, pateikia pavyzdžių. Reflektuoja savo atsakomybės už gyvūnus asmeninę patirtį (D2.4).

Ugdomos kompetencijos ir uždaviniai:

- Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija:
 - Mokiniai mokosi diskutuoti, išklausti kitų nuomos ir argumentuoti savo poziciją.
 - Skatina empatiją gyvūnams ir supratimą apie jų teises.
- Pažinimo kompetencija:
 - Skatinamas kritinis mąstymas, nagrinėjant pasakos moralines dilemas.
 - Mokiniai mokosi analizuoti situacijas ir ieškoti argumentuotų sprendimų.
- Komunikavimo kompetencija
 - Mokysis prisiimti atsakomybę už savo veiksmus ir jų pasekmes.
 - Mokiniai lavina viešojo kalbėjimo įgūdžius, pristatydami savo poziciją teisme.
 - Mokiniai diskutuoja apie gyvūnų teises ir žmogaus atsakomybę prieš gamtą.
- Kultūrinė kompetencija
 - Mokiniai susipažįsta su lietuvių liaudies pasakomis per šiuolaikinę prizmę.
 - Mokosi suprasti kultūrinį paveldą ir jo pritaikymą šiandieninėms temoms.

Pamokos eiga

1. Įvadinė dalis (10 min.) – Kokią reikšmę mums turi paukščiai

Apsilankę prie „Čiulbančio kryžiaus“ su vaikais kartu padiskutuokite kuriuose kūriniuose (poezija, romanai, dainos) jie yra pastebėję paukščio motyvus. Padiskutuokite, ką menininkas norėjo parodyti šia skulptūra?

Kokių patarlių žino su paukščiais? Kokią simbolinę reikšmę turi (arba kokiomis reikšmėmis yra vaizduojami) mūsų kasdienybėje matomi paukščiai (gandras, varna, gegutė, genys, žvirblis).

Pakalbėkite ir apie naminius paukščius - antis, vištas ir kt., padiskutuokite, kodėl žmonės nelaiko namuose gandrų, varnų ir kt. Kodėl žmonės paukščiams daro inkilus.

Aptarkite su vaikais dėl kokių priežasčių paukščiai nesirenka „Čiulbančio kryžiaus“ kaip savo namų.

2. Pagrindinė veikla - Dvylikos brolių teismas (70 min.)

- **Tikslas:** Mokiniams suprasti gyvūnų teisių svarbą, gyvūnus globojančių organizacijų reikšmę gyvūnams.
- **Paaiškinimas:**
 - Mokiniams skiriama laiko perskaityti lietuvių liaudies pasaką "Dvylika brolių juodvarniais lakstančių".
 - Pasiskirstykite vaidmenimis:
 - Teisėjas – vadovauja teismui.
 - Prokuroras – kaltina tėvą ir raganą dėl brolių pavertimo juodvarniais.
 - Advokatas – gina tėvą ir raganą.
 - Dvylika brolių (kaip liudytojai) – pasakoja savo istoriją ir kaip jautėsi būdami paukščiais.
 - Tėvas – aiškina, kodėl liko su ragana ir slėpė viską nuo dukros.
 - Ragana – pasakoja, kodėl burtų pagalba pavertė brolius paukščiais.
 - Sesuo (liudytoja) – bandė brolius išvaduoti, pasakoja savo patirtis.
 - Žvėrys ir paukščiai (liudytojai) – atstovauja gyvūnų teises ir išreiškia savo požiūrį.
 - Žiūrovai (prisiekusieji) – sprendžia teismo baigtį.
 - Pasiskirsčius vaidmenis duokite laiko mokiniams pasiruošti, peržvelgti iš naujo pasaką ir pasiruošti savo vaidmens kalbą.

Teismo eiga:

1. Teismo atidarymas

- Teisėjas pristato bylą: „Ar teisėta buvo paversti dvylika brolių juodvarniais? Kokias teises tai pažeidė? Ar tai pažeidė ir gyvūnų teises?“
- Pristatomi kaltinamieji, liudytojai ir advokatai.

2. Kaltinimo kalba

- Prokuroras aiškina, kad žmonės neturėtų spręsti gyvūnų likimo (galimi argumentai: broliai buvo priversti gyventi kaip paukščiai, prarado savo gyvenimą).

3. Gynybos kalba

- Pavyzdys: advokatas aiškina, kad pavertimas juodvarniais galėjo būti neišvengiamas, kad tai buvo burtazodis, o ne tyčinis sprendimas.

4. Liudytojų apklausa

- Kiekvienas liudytojas turi parodyti konkrečią gamtoje rastą vietą ar objektą, kuris padėtų įrodyti jo argumentą. Pvz.:
 - Broliai gali parodyti lizdą ir sakyti: „Mes buvome įkalinti kaip šie paukščiai!“
 - Sesuo gali parodyti tekančią upę ir sakyti: „Kiekviena diena buvo kaip šis tekantis vanduo – nesustabdoma kova už brolių išlaisvinimą.“
 - Gyvūnų liudytojai gali atkreipti dėmesį į gamtos pokyčius, žmogaus įtaką gyvūnų gyvenimui.

5. Diskusija ir prisiekusiųjų verdiktas

- Žiūrovai balsuoja: Ar tėvas ir ragana yra kalti? Ar kažkuris vienas iš jų kaltas?

6. Baigiamoji kalba ir nuosprendis

- Teisėjas paskelbia nuosprendį: ar žmonės gali keisti gyvūnų gyvenimus savo nuožiūra?

Kadangi liudytojų apklausa reikalauja įvairių gamtinių objektų, pasivaikščiokite aplink, patyrinėkite esančias vietas (Neries krantinę, Boriso Nemcovo skverą ir kt.)

3. Baigiamoji diskusija - refleksija (10 min.)

- Padiskutuokite kurie pasakos veikėjai priminė pvz. gyvūnų globos organizaciją, smurtautoją prieš gyvūnus ir t.t.
- Ar galime lyginti šią situaciją su tikromis gyvūnų teisėmis šiandien? Kodėl?
- Kokią žinią ši pasaka mums siunčia apie teisingumą ir atpirkimą?
- Ar žmonės turi teisę keisti gyvūnų gyvenimą taip, kaip karalienė pakeitė brolių likimą? Kodėl?
- Ar gyvūnai turi teisę būti laisvi, kaip žmonės? Kas turėtų tai užtikrinti?
- Jei broliai liktų paukščiais visam gyvenimui, ar tai būtų teisinga? Kodėl?
- Koks yra žmogaus vaidmuo gamtoje – valdytojas ar globėjas? Kodėl?
- Ar žmogus turi teisę keisti gyvūnų gyvenimą pagal savo norus, kaip tai buvo padaryta su broliais?
- Kaip ši istorija mus moko atsakomybės už gamtą ir gyvūnus?